

Natalie Angelica Sagstad
Studiekonsulent
Institutt for informasjons- og medievitenskap
Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Universitetet i Bergen

PROGRAMSENSORRAPPORT FOR BACHELORPROGRAMMET I FILM- OG TV-PRODUKSJON (3. RAPPORT)

Undertegnede tiltrådte som programsensor for bachelorprogrammet i film- og fjernsynsproduksjon våren 2015. 4-5 mai 2017 ble det, for tredje gang, avholdt møte med studenter og med faglig stab. Ettersom et nytt bachelorprogram i film- og tv-produksjon igangsettes fra høsten 2017 er denne rapporten lagt opp som en oppsummering av det gamle programmet. Rapporten peker på noen områder som vil være aktuelt å ta høyde for når det gjelder det nye programmet, samtidig som det fremdeles er aktuelt å ivareta interessene til studentene i gammelt program på best mulig måte.

Opplæring

Studenter på alle nivå (1 års til 3 års) peker på at opplæringsbiten i for stor grad bærer preg av rykk og napp. De enkelte workshops er veldig konsentrerte, med mye å sette seg inn i, deretter går det for lang tid til neste gang. Dermed gis det liten anledning til vedlikehold av kunnskapen, og man må begynne på scratch igjen. Studentene kan selvsagt bøte på dette ved å booke utstyr og utforske dette på egen hånd, men selve undervisningsstrukturen bør også imøtekomme denne utfordringen.

En mulig løsning er å legge inn flere mindre øvelser underveis, slik at studentene også i større grad får anledning til å gjøre seg kjent med flere fagfunksjoner. Slike øvelser kan ha form av ferdigdefinerte oppgaver, der ulike tekniske løsninger betones (eks bruk av steay cam, dialog med reaksjonsskudd, lyssetting for natt). Opplæringen bør særlig ivareta to (muligens motstridende) forhold: Kontinuitet i utvikling av ferdigheter, og rullering av fagfunksjoner. På denne måten sikres best mulig grunnlaget for valg av spesialisering senere i studieløpet.

Mangfold av produksjoner

Produksjonene er i dominerende grad rettet mot enkamera fiksjon og dokumentar, med tyngdepunktet for de fleste innen fiksjon. Imidlertid bør en utdannelse innen tv-produksjon også gi trening i flerkameraproduksjoner. Det vil også gi studentene erfaring med en større bredde av formater. Enkelte studenter får opplæring i flerkameraproduksjoner gjennom Student-tv, men dette bør være et ansvar også programmet tar.

Evaluering

Hvordan evalueringsprosessene er lagt opp ved programmet fremstår som nokså uryddig, og krevende å få en oversikt over. Her ser det ut til å være ulik praksis fra emne til emne og fra faglærer til faglærer. Det kan være hensiktsmessig å skille mellom tre ulike evalueringssituasjoner: ved oppstart/utvikling, underveis i produksjonen, og ved ferdigstilt produksjon.

Oppstart

Studentene er stort sett tilfreds med den oppfølgingen de får ved oppstart, når det gjelder pre-produksjonsfasen, med henblikk på konseptualisering og manus, og produksjonsplanlegging. Enkelte studenter oppfatter imidlertid denne fasen som noe kort.

I produksjon

Her spriker tilbakemeldingene. På den ene siden fremheves det at staben er tilgjengelig på epost, telefon, og på huset. På den annen side savnes det at staben også kan være tilstede på enkelte opptaksdager, slik at de kan gi tilbakemeldinger på utfordringer som måtte knytte seg til settet. Dette gjelder både for hvordan man best kan løse en scene, og for eventuell hjelp til å løse opp i konflikter innad i produksjonsgruppen.

I etterkant

Inntrykket er evalueringen av web-serie danner malen for flere andre produksjoner. Det vil si en visning med muntlig tilbakemeldinger i plenum. Programsensor har selv vært til stede ved to slike sesjoner. Gjennomgående oppfattes disse sesjonene som mangelfullt organisert og med uklart pedagogisk formål. For det første er kommentarene tidvis nokså springende avhengig av hvordan produksjonen fremstår (hvilket i noen tilfeller kan være naturlig). Her bør det være mulighet for å gå mer systematisk til verks og kommentere hver enkelt fagbidrag (foto, regi, klipp, osv). For det andre, det legges i alt for liten grad vekt på hvordan de andre tilstedeværende gruppene kan få et utbytte av evalueringene som ikke angår deres produksjon. Her kan man tenke seg større grad av involvering i form av at også de ulike gruppene gir hverandre tilbakemelding på konkrete forhåndsdefinerte punkter. En evaluering i plenum fører også med seg at tilbakemeldingene blir mer runde i kantene enn det som er nødvendig. Her bør man vurdere en evalueringssituasjon der faglærere møter gruppene enkeltvis, eventuelt en skriftlig sluttevaluering.

Teori og praksis

Foruten undervisning i produksjon innen ulike sjangre og format, der teorien i stor grad retter seg mot anvendelse av visse ferdigheter og spesifikke kunnskapsområder, har studentene også tatt utvalgte emner innen medievitenskap, samt exphil/exfac. Studentenes erfaring med de medievitenskapelige emnene er blandet. Noen opplever at de fyller opp dødtid mellom produksjonsperiodene, og at de derfor ikke ser en klar overføringsverdi til det øvrige studiet. Andre syns at enkelte av emnene virker

irrelevante for utdanningen (resepsjonsstudier nevnes ofte), mens andre emner anses som nyttige (filmhistorie, fortelle teori). Men også de nyttige emnene kan det være en hake ved, ved at de ikke finner sin naturlige plass innen utdanningens årshjul. Dermed oppleves teorien som lite integrert.

Å kombinere praktiske ferdigheter med teoretisk innsikt er en stor utfordring for et praktisk innrettet studieprogram. For det første skal teorien motiveres, for det andre skal den komme på et ideelt tidspunkt, og for det tredje skal den kunne anvendes både til kritisk refleksjon og som en kunnskapsressurs i utviklings- og produksjonsfasen. Å ivareta alle disse tre formålene er ikke enkelt. Det som i alle fall er av betydning er at studentene tidlig i studieforløpet danner seg en bevissthet om at praksis, teori og refleksjon inngår i en helhet, og at innsikt i teori og evne til refleksjon er etterspurt kompetanse i bransjen.

Refleksjonsnotat

Studentene skal for hver produksjon skrive et refleksjonsnotat, som inngår i evalueringsgrunnlaget. Her er det utarbeidet et godt og instruktivt veiledningsdokument om hvordan et slik notat bør utformes. Også på dette området spriker studentenes erfaring. En relativt høy andel innrømmer at refleksjonsnotatet bærer preg av en pliktøvelse som skrives i siste liten. En annen gruppe studenter, og dette gjelder særlig de som går siste året, bruker refleksjonsnotatet aktivt i samspill med loggføring av produksjonsprosessen, og for å synliggjøre sitt bidrag i produksjonen. For sistnevnte gruppe er det også mer vanlig å trekke veksler på pensumlitteraturen underveis i arbeidet med notatet.

Her ser det ut til å være rom for å bli mer konsekvent i opplæringen, ved å skjerpe bevisstheten om formålet ved et refleksjonsnotat og rutiner for utviklingen av det. I bransjen er det en knapphet med tid og anledning for å reflektere over produksjoner etter at de er ferdigstilt. Her kan refleksjonsnotatet spille en rolle i utdanningen ved at det aktivt brukes i en evalueringsprosess. Studentene skal således ikke nøye seg ved å si hva de har gjort og hvorfor de enkelte valgene ble tatt, men også reflektere over hva de ønsket med produksjonen, hvordan den ble, og hvilke erfaringer de kan trekke av dette. I denne sammenheng vil innsikt i teoretiske bidrag kunne heve nivået på refleksjonen.

Samarbeid

Studieprogrammet har hatt flere emneenheter felles med de andre praktiske programfagene. På førsteåret lages en webserie der interaktive elementer skal inngå i produksjonen, mens for andre året står journalistisk basert dokumentarinnhold på planen. Begge disse samarbeidene har til dels hatt utfordringer. For webseriens del er det særlig opplevelse av eierskap til produksjonen og arbeidsfordeling som studentenes tilbakemeldinger dreier seg om. Dette er den første store produksjonen studentene blir satt til, og for mange er det å produsere en seriefortelling rettet mot web stor nok

oppgave i seg selv. Det å samtidig tenke på hvordan interaktive elementer kan inngå blir for krevende i tillegg. Dessuten opplever flere grupper at studentene fra de to programmene ikke klarer å få et felles eierskap til produksjonen. Den ene studentgruppen gjør sine oppgaver, den andre sine, uten et felles ansvar for helheten. Samarbeidet med journalistikkprogrammet har vært av en annen karakter, med felles emner i dokumentar og reportasjelijournalistikk. Her har rekkefølgen på emnene og plassering i årshjulet vært en kilde til misnøye. Studentene har opplevd at man først lager en større dokumentarproduksjon og deretter mindre reportasjer som en unaturlig progresjon. Dessuten har det grunnet journaliststudentenes undervisningsopplegg vært et lenger opphold mellom de to emnene som studentene har oppfattet som dødtid. Erfaringer med veiledning og evaluering spriker også her. Noen studenter opplevde at faglærer i de journalistiske emnene ikke tilstrekkelig var opptatt av de audiovisuelle delene av produksjonen, og heller vektla de journalistiske kriteriene. Andre var derimot tilfredse med de tilbakemeldingene som ble gitt. Her er det tydelig at mye står og faller på hvilken faglærer som har ansvaret for gjennomføringen av emnet. En tydelig "bestilling" til faglærer er derfor å anbefale.

Disse problemene vil man naturlig nok kunne luke ut i det nye programmet. Imidlertid er det gode grunner for å legge opp til interaksjon mellom de praktiske programmene, både med tanke på ressursutnyttelse, og for bredden i utdannelsen sin del. Å møte ulike produksjonskulturer, med krav om innpassing av tekniske løsninger og utforming av innhold er vesentlig for den kompetansen studentene skal gå ut i arbeidslivet med.

Spesialisering

Studentene velger sin spesialisering i løpet av sisteåret. Studentene er av den oppfatning at studiet som helhet i større grad kunne bygget mer opp mot tredjeåret, ved en mer trinnvis prosess frem mot endelig spesialisering. Det beste hadde vært å ha mange og hyppige workshops gjennom hele utdannelsen. Slik det er nå bærer spesialiseringen litt preg av å velge og å håpe på det beste. Studentene føler at de ikke er ordentlig fortrolig med hver enkelt fagfunksjon før de velger spesialisering. Enkelte har holdt på med samme fagfunksjon gjennom hele studiet, enten fordi de hadde allerede en bestemt interesse, eller fordi de tilfeldigvis ble tildelt en funksjon de oppdaget at de likte godt. I større grad ønsker de en mer inngående introduksjon til hva man egentlig holder på med i de ulike funksjonene. Fordelingen av fagfunksjoner er til en viss grad også styrt av de ulike funksjonene som skal fylles opp, noe som medfører at det er noen som risikerer å ikke få sitt førstevalg oppfylt.

Tidspunkt for når studentene skal begynne å tenke på spesialisering er en avveining av mange forhold. Studentene skal kunne ta en kvalifisert avgjørelse basert på den kunnskap og de erfaringer de har gjort seg med de ulike fagfunksjonene. Samtidig er det sånn at studentene føler at studiet først kommer ordentlig på plass når dette valget er gjort. Noen fagfunksjoner ser ut til å bli mindre vektlagt i opplæringen enn andre. I

gjøres i studiet enten i liten grad avdekker noen form for misnøye, eller resulterer i liten respons når studentene blir invitert til å finne løsninger.

Programmet er så vidt vites lovet nye ressurser. Dette synes helt nødvendig, spesielt med tanke på å kunne gjennomføre de ambisiøse planene for det nye programmet. Mye vil trolig bli annerledes ved å flytte programmet til Media City, og ved at det ikke lenger er de samme overlappene med andre studieprogram. Samtidig representerer det en stor utfordring ved å legge forventningene på et riktig nivå og å oppfylle det man presenterer i programbeskrivelsen. Av det som er tatt opp i dette notatet er følgende punkter vesentlig å få på plass også i det nye programmet.

- Forholdet mellom teori og praksis
 - Når det profesjonelle praksismiljøet kommer tett på kan det teoretiske aspektet lett mistes av syne. Men teoretisk innsikt, evne til analyse og kritisk refleksjon er noe bransjen har behov for og etterspør.
- Vektingen mellom en bred opplæring og spesialisering
 - Nærhet til bransjen kan resultere i et ønske om tidligere spesialisering. Dette er sikkert gjennomførbart hvis produksjonsvolumet øker. Da kan man fremdeles sikre at studentene får tilstrekkelig kjennskap til de forskjellige fagfunksjonene.
- Evalueringsprosessene
 - Evalueringene bør få et mye tydeligere pedagogisk design enn det som er tilfellet i dag. I større grad bør studentene involveres mye mer i denne prosessen. Både i refleksjon over egne produksjoner og med tilbakemeldinger til studentkollegaer.
- Bransjekunnskap
 - Beliggenheten i MediaCity vil hjelpe på bransjekunnskapen, men dette er fremdeles kun et lite utvalg av produksjonsmiljøet. Tv-industriens hvem, hva, hvor bør inngå som en sentral komponent i utdannelsen.

Oslo 22 september 2017

bransjen er produsenten den med det overordnede ansvaret for produksjonen, uten at dette ser ut til å speile seg i utdanningen. Flere av produsentstudentene oppga at de tok denne spesialiseringen ved negativt valg, det vil si de følte seg ikke trygge nok til å utøve noen av de tekniske funksjonene.

Det er også behov for å tydeliggjøre i enda større grad at en bachelorgrad i tv-produksjon med spesialisering sjelden er tilstrekkelig for å kvalifisere til en jobb i bransjen. Flere av studentene – dette gjaldt særlig tredjeåret i 2015 – uttrykte skuffelse over ha blitt klar over dette sent i studiet. Dette taler muligens for en tidligere spesialiseringsprosess, slik at studentene stiller sterkere i konkurransen for opptak på filmskoler og tv-skoler, eller for å sikre seg assistentstillinger i bransjen.

Bransjenettverk

Kontakt med bransjen ser i stor grad ut til å være ivaretatt gjennom bruk av forskjellige gjestelærere. Dette er en naturlig og viktig del av utdanningen. Utover det som er av gjestelærere opplever studentene at de mangler kontakt med det eksterne produksjonsmiljøet. Dette med bransjekontakt uttrykker de at de er minst fornøyd med for hele studiet. Andre studier de sammenlikner seg med jobber mye mer med bransjen, for eksempel gjennom praksisplass. De ønsker seg også innsikt i hva som foregår i et tv-hus. Hvordan jobber de? Hvordan er produksjonene lagt opp?

Studentene har svært mangelfull oversikt over produksjonsmiljøet i Hordaland, for ikke si resten av landet. Hvilke produksjonsselskap befinner seg i nærområdet, hva er deres produksjonsprofil, hvilke type oppdragsgivere har de? Disse spørsmålene oppgir de at de ikke kan gi svar på. Dette er kunnskap som er helt avgjørende å ha for en nyutdannet. I tillegg bør studentene gis et kort kurs i hvordan man oppretter et enkeltpersonforetak, og hvilke regler som gjelder for regnskap og bilagshåndtering.

Stabens situasjon

Studentene gir gjennomgående mye ros til den faglige staben. Staben oppfattes både som kunnskapsrike, imøtekommende og vennlige. Det virker som om staben strekker seg langt for å imøtekomme studentenes behov, blant annet ved å svare eposter og sms etter arbeidstid og i helger. Staben er fullt klar over mange av de utfordringene ved studiet som er påpekt i denne rapporten. Imidlertid er det slik at ressurser og studiets organisering setter noen helt klare begrensninger når det gjelder tilrettelegging og oppfølging.

Studentene har også på enkelte områder urealistiske forventninger. I noen tilfeller er det også en avstand mellom hva studentene sier at de ønsker seg og hva de følger opp. Tilbud om ekstraundervisning viser seg å resultere i svakt oppmøte, og det er liten rift om assistentstillinger når de videreformidles. Det er også slik at evalueringene som